

LIITE 2

Kooste elinkeinon toimenpiteistä sikojen hyvinvoinnin edistämiseksi 2010-2011

Uusittu terveydenhuoltokäynti antaa uutta tietoa suomalaisten sikojen hyvinvoinnista. Eläinlääkärin täydennyskoulutus varmistaa yhdenmukaisen ja luotettavan arvioinnin ja tiedonkeruun terveydenhuoltokäynneiltä. Koulutuksen on käynyt 388 eläinlääkärinä. Tuottajien tiedonvälityskoulutuskierron tavoitti 1 500 henkilöä. Vastuullisen tuotannon mittareiden avulla ongelmatilat haetaan korjaavien toimenpiteiden piiriin. Tutkimusprojektista saatiin lisätietoa suomalaisten sikojen hyvinvoinnin tilanteesta. Kastratiokipulääkitys käyttöön kaikilla porsastuotantotiloilla 2012 alusta. Sikavan ja terveydenhuoltokäyntien auditoinnista on tehty esiselvitys.

1. Tiivistelmät 12.10.2011 pidetystä Eläintautien torjuntayhdistyksen, Helsingin Yliopiston ja Sikayrittäjien yhteisestä tiedotustilaisuudesta

ETT/SIKAVA: Eläinlääkärit ovat kirjanneet arvioita sikojen hyvinvoinnista Sikava- tietojärjestelmään uudella tavalla tämän vuoden alusta. Terveydenhuoltokäyntiä ja käynnin dokumenttia sekä Sikavan web-sivuja on uusittu siten, että tuotantoeläinten hyvinvoinnin arviointia varten EU-projektina kehitettyä menetelmää ja mittaristoa on pystytty hyödyntämään.

Sikatiloilla terveydenhuoltoa tekeville eläinlääkäreille järjestettiin täydennyskoulutusta sikojen hyvinvoinnista, hyvinvoinnin arvioinnista ja terveydenhuoltokäynnin uusitusta sisällöstä. Koulutukseen osallistumista edellytetään kaikilta niiltä eläinlääkäreiltä, joilla on terveydenhuoltosopimus. Koulutuksella varmistetaan, että terveydenhuoltokäynnit tehdään ja dokumentoidaan yhtenäisesti ja luotettavasti koko maassa. Esiselvitys Sikavan ja terveydenhuoltokäyntien auditoinnista on tehty. Jatkotoimista keskustellaan parhaillaan.

Sianlihantuotannossa syntyy sellaisia numeerisia tietoja, joita meillä voidaan käyttää myös vastuullisen tuotannon mittareina. Mittareiksi valittiin teuraaksi menevien sikojen koko- ja osaruhohylkäykset, tilan sikojen kokonaiskuolleisuus sekä lääkkeiden käyttömäärä. Vastuullisen tuotannon mittarit ajetaan Sikavasta puolivuositain ja seurannan avulla pyritään kartoittamaan tilannetta ja saamaan ongelmasikalat korjaavien toimenpiteiden piiriin.

HY: Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta on tutkinut Suomalaisten sikojen hyvinvointia ensimmäistä kertaa uutta kansainvälistä Welfare Quality®-menetelmää käyttäen. Mukana tutkimuksessa oli 14% maamme emakoista, pikkuporsaista ja teuraaksi kasvatettavista sioista. Tutkimuksessa selvisi, että teuraaksi kasvatettavien sikojen hyvinvointitaso on Suomessa selkeästi korkeampi kuin vertailuaineistossa, jossa on tiloja Espanjasta, Ranskasta Saksasta ja Iso-Britanniasta. Vahvuksiamme ovat eläinten terveys, käyttäytyminen ja olosuhteet. Arviointiin eniten negatiivisesti vaikuttava tekijä on ilman kivunlievitystä tapahtuva kastratio. Tutkimushankkeen kotisivu: www.finnishpigwq.edublogs.org

Suomen Sikayrittäjien organisoiman tiedonvälityshankkeen tavoitteena on välittää tietoa sikojen hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä ajankohtaisista asioista. Hankkeen toiminta-aikana (2010-2012) järjestetään tiedonvälitystilaisuuksia kolmesta eri kokonaisuudesta: Sikojen hyvinvointi, sikojen hyvinvoinnin edistäminen ja hallittu lääkkeiden käyttö. Ensimmäinen osuus järjestettiin kevään 2011 aikana 22 paikkakunnalla ympäri Suomea. Tilaisuuksiin osallistui yli 1500 sika-alan toimijaa. Lokakuussa käynnistyneen seminaarikiertueen pääaiheena on sikojen havainnointi ja sikasilmän kehittäminen. Tähänmennessä koulutukseen on osallistunut jo 500 henkilöä.

Toimien taustat:

Elinkeinojen toimenpide-ehdotukset vastuullisesta sianlihantuotannosta ja sikojen hyvinvoinnin edistämisestä esiteltiin ma- ja metsätalousministeri Anttilalle keuhällä 2010 ja ehdotusten toimeenpano aloitettiin heti. Ehdotukset laadittiin Elintarvike-teollisuusliiton Lihateollisuus-yhdistyksen toimeksiannosta, yhteistyössä ETT/Sikavan johtoryhmän, MTK:n ja ETU -sika-asiantuntijaryhmän kanssa. Toimenpiteitä on toteutettu eri tahojen kanssa intensiivisesti loppuvuoden

2010 ja tämän vuoden aikana. Nyt olemme siinä vaiheessa, että alamme saamaan myös numeerisia mittareita sikatilojen tilanteesta käyttöömmeh. Toimenpiteet on käyty esittelemässä nykyiselle maa- ja metsätalousministeri Koskiselle lokakuussa.

Toimenpiteet voidaan jakaa osioihin:

1. Hyvinvoinnin mittareista ja indikaattoreista sopiminen
Kevään 2011 aikana perehdyttiin hyvinvoinnin mittareihin. Yhdessä on sovittu, hyödynnetään ensisijaisesti uusinta, tuotantoeläinten hyvinvoinnin arviointia varten EU-projektina kehitettyä, Welfare Quality® (WQ)-menetelmää. että WQ®:ssa hyvinvoinnin arvioinnin painopiste on eläinten havainnointi rakennetun lähiympäristön mittaamisen sijasta.
Kaupan käyttämää Global G.A.P. protokollaa tarkasteltiin toisena vaihtoehtona. Kuitenkaan siinä olevat indikaattorit eivät tuo lisäarvoa hyvinvoinnin arviointiin. Todettiin, että nykyinen meillä käytössä oleva terveydenhuollon kansallinen taso kattaa samoja asioita kuin Global G.A.P. edellyttää, mutta meillä laatujärjestelmän kaltainen toiminnan kuvaus, sertifiointi ja auditointi Sikavasta vielä puuttuvat.
2. Vastuullisen tuotannon numeerisista mittareista, raja-arvoista ja toiminnan pelisäännöistä sopiminen
Kevään 2010 aikana pohdittiin, mitä sianlihanuotannossa syntyviä numeerisia tietoja meillä voitaisiin käyttää vastuullisen tuotannon mittareina ja mitkä olisivat raja-arvot. Mittareiksi valittiin teuraaksi menneiden sikojen koko - ja osaruhohylkäykset tilan sikojen kokonaiskuolleisuus sekä lääkkeiden käyttömäärä. Vastuullisen tuotannon mittareiden seurannan avulla pyritään kartoittamaan tilannetta ja saamaan ongelmasikalat korjaavien toimenpiteiden piiriin.
Raja-arvot sovittiin koko- ja osaruhohylkäyksille: 1,1% ja 12,0 % ja lihasikojen kuolleisuudelle: 4%. Lääkkeiden käyttömäärän ja emakkokuolleisuuden raja-arvot saadaan määritettyä vasta sitten, kun Sikavaan on kertynyt riittävästi tallennuksia valtakunnan keskiarvojen laskemiseksi. Vastuullisen tuotannon raja-arvot ovat samalla myös terveydenhuollon kansallisen tason uusia vaatimuksia ja niiden seuranta hoidetaan Sikavan avulla. Sikavaan kertyy teurastamoilta lihantarkastustiedot hylkäyksineen. Kuolleisuusluvut kirjataan eläinlääkäreiden toimesta terveydenhuolto-käynneillä Sikavan web-versioon ja lääkkeiden käyttömäärät kertyvät tuottajan sähköisen lääkekirjanpidon kautta. Näistä tiedoista ajetaan puolivuositain raportit. Mikäli mikä tahansa raja-arvo ylittyy, niin järjestelmä hälyttää. Yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaisesti tilan sopimusteurastamo puuttuu asiaan ja velvoittaa tilan ryhtymään korjaaviin toimenpiteisiin.
Tietoja on kerääntynyt vuoden 2011 alusta ja ensimmäinen raportti tilojen tilanteesta on valmistumassa joulukuussa. Silloin saamme tietoja siitä, montako prosenttia sikatiloista on asetettujen raja-arvojen ylä- tai alapuolella.
3. Terveydenhuoltokäynnin sisällön päivittäminen
Eläinlääkärit tekevät sikatiloille n. 8 000 terveydenhuoltokäyntiä vuosittain. Käynneistä on mahdollista saada enemmän hyötyä mm. sikojen hyvinvoinnin arvioimiseksi. Aiemmin ei ole ollut yksiselitteisiä mittareita hyvinvoinnin arvioimiseksi. Nyt pyritäänkin samaan uutta ja kattavampaa tietoa sikaloidemme tilanteesta. Pienryhmä, jossa oli mukana myös käytännön sikapraktiikkaa tekeviä eläinlääkäreitä ja sianlihan sekä porsaantuottajia, työstivät käynnin sisältöä ja uutta käyntilomaketta: terveydenhuoltokäyntiä on selkiytetty ja päivitetty Welfare Quality®-projektista saatuja mittareita apuna käyttäen. Käytännössä tämä tarkoitti, että myös Sikavan tietokannan perussivusto muutettiin ja tietokantaan tuli enemmän seurantakohteita. Mittavat ohjelmoinnit Sikavaan valmistuivat tammikuussa 2011. Terveydenhuoltokäynnit on tehty uudella sisällöllä vuoden 2011 alusta. Käynnillä tallentuu 160 eri muuttajaa, liittyen hyvinvoinnin kolmeen osa-alueeseen: terveyteen, ruokintaan ja olosuhteisiin. (Hyvinvoinnin neljänteen osa-alueeseen, eli käyttäytymiseen, liittyvistä mittareista päätetään vasta Helsingin Yliopiston WQ-pilottiprojektista kts.kohta 6 saatujen kokemusten jälkeen).
4. Koulutuksen järjestäminen eläinlääkäreille ja tuottajille
4.1. Eläinlääkärien täydennyskoulutuksen järjestäminen
ETT/Sikavan koordinoimana järjestettiin päivän koulutus yhteistyössä viranomaisten kanssa sisältäen mm. uudet elinkeinon toimenpiteet, terveydenhuoltokäynnin sisällön uudistukset, hyvinvoinnin määrittelyn ja mittaustapoja, WQ:n perusteet. Evirasta tai aluehallintovirastoista viranomaisvalvontaa tekevät eläinlääkärit olivat kertomassa EU-eläinsuojelutarkastuksista ja niissä ilmenneistä puutteista ja eläinsuojelulain

tulkinnoista. Koulutuksen suunnittelu oli tehty yhteistyössä Eviran ja Helsingin Yliopiston kanssa. Koulutustilaisuuksia on ollut 15 eri puolilla Suomea. Koulutuksen oli käynyt lokakuuhun 2011 mennessä 388 eläinlääkärinä.

Koulutukseen osallistumista edellytetään kaikilta niiltä eläinlääkäreiltä, joilla on terveydenhuoltosopimus. Koulutuksella varmistetaan, että terveydenhuoltokäynnit tehdään ja dokumentoidaan yhtenäisesti ja luotettavasti koko maassa. Koulutuksen käyneistä eläinlääkäreistä pidetään avointa listaa Sikavassa. Sikavaan rakennettiin myös intraosio eläinlääkäreille, jotta eläinlääkäreille saadaan tiedotettua ajankohtaisista asioista suoraan ja nopeasti.

- 4.2. Tuottajien tiedottaminen on ollut myös tarpeellista; hyvinvoinnin arviointiin on saatu uutta tietoa, terveydenhuoltokäynnin sisältö on muuttunut, uusia kriteereitä on otettu käyttöön jne. Tiedotuksen järjestämisessä on Suomen Sikayrittäjät ry ottanut aktiivisen roolin: Manner-Suomen maaseudun kehitysrahastosta saatiin rahoitus laajamittaisen kaksivuotisen tiedotushankkeen toteutukselle. Hankkeessa on yhteistyökumppaneina Suomen Sikayrittäjien lisäksi mm. ETT/ Sikava ja jäsenteurastamot. (Hankkeen omavastuu on rahoitettu Sikavan kautta.) Hankkeen tavoitteena on järjestää tuottajille 3 erillistä koulutuspäivää, jossa jokaisessa hyvinvoinnin eri teemoihin painotettu ohjelma. Ensimmäiseen koulutuspäivään keväällä 2011 on osallistunut eri paikkakunnilla yhteensä 1500 henkilöä. Uusi kierros aloitettiin lokakuussa 2011, ja jo nyt tilaisuuksiin on osallistunut 700 henkilöä.
5. Terveydenhuoltokäyntien auditointien aloittaminen
Terveydenhuoltokäyntejä on tarkoitus myös auditoida, jotta käyntien luotettavuutta voidaan arvioida ja osoittaa. Auditoinnin tärkeyttä on mm. viranomaisten ja kaupan edustajien taholta peräänkuulutettu, jotta järjestelmä olisi uskottava. Auditointiin liittyvä esiselvitys tilattiin Sikavan johtoryhmän toimesta ja se saatiin kesällä 2011 Lihateollisuuden Tutkimuskeskukselta. Jatkotoimista keskustellaan parhaillaan.
6. Hyvinvointitutkimukseen aktiivisesti osallistuminen
Maaliskuussa 2010 Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan (HYeltdk) nimissä jätettiin Maken hakemus Welfare Quality pilotoinnista suomalaisissa sikaloissa. Tutkimushanke käynnistyi syksyllä 2010. Hankkeen puitteissa järjestettiin viikon WQ-koulutus, jossa 11 suomalaista neuvojaa/eläinlääkärinä saivat sertifiointitoimia virallisesti WQ-protokollan mukaisina sikojen hyvinvoinnin arvioijina. Hankkeessa ovat HY:n ohella mukana Proagria, Sikava ja liha-alanyritykset.
Hankkeen tulokset julkistettiin lokakuussa 2011. Mukana tutkimuksessa oli 14% maamme emakoista, pikkuporsaista ja teuraaksi kasvatettavista sioista.
Teuraaksi kasvatettavien sikojen (eli lihasikojen) osalta suomalaiset tilat saivat selkeästi parempi kokonaisarviointeja kuin vertailuaineiston tilat Espanjassa, Ranskassa, Saksassa ja Iso-Britanniassa. Vahvuksiamme ovat eläinten terveys, käyttäytyminen ja olosuhteet. Arviointiin eniten negatiivisesti vaikuttava tekijä oli ilman kivunlievitystä tapahtuva kastraatio.
Tutkimushankkeen kotisivu: www.finnishpigwq.edublogs.org
7. Kastratiokipulääkkeiden käyttöön otto 2012
Sikavassa mukana olevat liha-alan yritykset tekivät lokakuussa päätöksen, että kaikki edellyttävät porsastuottajia ottamaan käyttöön kastratiokipulääkitykset. Päätös voitiin tehdä vasta loppuvuodesta, kun lääkeluovutusasetukseen saatiin muutos, että kipulääkettä saa luovuttaa kastratiokipuun.

Pirjo Korttesniemi ETT ry 040-591 5258

lisätietoja myös

HYeltdk:n tutkimushanke: Camilla Munsterhjelm 050-594 2240

Sikayrittäjät ry: Ari Berg 040-566 7328